

SIDSTE UDSPIL

FREDE V. NIELSENS ERKENDELSESINTERESSE

En vigtig del af det musikpædagogiske spektrum er den musikpædagogiske forskning. En fremtrædende repræsentant for musikpædagogisk forskning i Danmark er Frede V. Nielsen, lektor ved Institut for musik og musikvidenskab på Danmarks Lærerhøjskole. Efter læsningen af hans artikel i marts og maj numrene af Skole-Musik-Skole, udgivet af Danmarks Musikskole og Skolemusik-lærerforening, fristes man imidlertid til at sætte et stort spørgsmålstegn ved hans forskning. Ganske vist har han en smuk målsætning, nemlig at han vil forsøge at medvirke til bedre forståelse forskere og undervisere imellem. Han er også skrap til at opstille modeller og tilsyneladende er han godt inde i diverse pædagogiske og videnskabsteoretiske teorier; men hvis man ser på, hvad det egentlig er, der kommer ud, hvis man splitter ad og splejser sammen på en lidt anden måde, så viser det sig, at hans målsætning falder helt til jorden alene af den

grund, at han med sit sprog og sin form skræmmer enhver praktiker langt bort, at hans modeller (mildt sagt) er temmelig primitive, og at han alligevel ikke helt har hold på teorierne. Artiklen hedder "Relationer mellem musikpædagogisk forskning og undervisningspraksis" og er et forsøg på at skitsere en løsning for denne problematiske sammenkobling. Men det lykkes kun meget dårligt, jvf. de ovenfor nævnte skavanker. Lad os f.eks. se på flg. citat sammenholdt med målsætningen om at medvirke til en bedre forståelse forskere og undervisere imellem:

Når man diskuterer børneundervisning kommer udviklingspsykologien meget ofte på tale. Blandt musikpædagoger hyppigt på den måde, at man spørger den musikalske udviklingspsykologi i hvad, og hvordan og hvornår børn skal undervises. Den tanke, der ligger bag, er som regel, at hvis vi kan få de rigtige svar frem her, så er musikundervisningens problemer mere eller mindre løst. De skal løses med en »videnskabelig« musikpædagogisk forskning. Jeg tror, at en sådan forstilling er helt urealistisk, men at den historisk betragtet bl.a. bundet i en naturalistisk funderet udviklingspsykologisk tankegang (jvf. in-

spiration i udviklingstanken, Darwin, Haeckel, Stanley Hall), hvor man mente at kunne kortlægge menneskets udviklingsstadier i overensstemmelse med menneskehedens. Det enkelte menneskes udvikling forløb blot i hurtigere tempo, men i øvrigt efter tilsvarende lovmæssigheder. En sådan tankegang tror nogen udviklingspsykolog næppe på mere. Hertil kommer, at pædagogikken vel generelt har haft en tendens til at lade udviklingspsykologien danne »norm« for sin virksomhed.

Hvad står der egentlig i dette afsnit? Jo, der står såmænd: Musikpædagoger, der underviser børn, har mange problemer i deres undervisning. Nogle forsøger bevidst eller ubevidst at løse disse ved at stille sig som mål at børnene udvikler sig intellektuelt som følelsesmæssigt gennem undervisningen. Dette mål ser de gerne underbygget af videnskabelige undersøgelser om børns udvikling generelt og specielt i forhold til musikopdragelse. Et forklarligt og rimeligt ønske. FN mener imidlertid at "en sådan forestilling er helt urealistisk" (hvorfor nævnes ikke), men han forklarer dog de stakkels vildfarne hvorfor de tænker som de gør. De er blevet hængende i forrige århundredes darwinistiske forestilling om menneskelivet som en afspejling af hele menneskets udvikling. Men, tilføjer forskeren FN, "en sådan tankegang tror nogen udviklingspsykolog næppe længere på". Afstanden mellem forskeren og pædagogen er klart markeret. På den ene side de lidt dumme (men altså af forståelige grunde dumme) pædagoger, på den anden side den bevidste forsker, som dog trods alt garderer sig med et "næppe".

En mere hoven og luset, vil jeg tillade mig at kalde den, holdning kan man dårligt forestille sig. Og tilmed må man sige: hvorfor er denne forskning urealistisk? Det skulle vel ikke være fordi der ikke er nogen kvalificeret forsker til at tage udfordringen op?

FN opstiller følgende modeller for relationer mellem forsker og underviser (Fo = forsker, Un = underviser)

Model 1

- (a)

Un	Fo
----	----
- (b)

Un	Fo
----	----
- (c)

Un	Fo
----	----
- (d) osv.

Model 2.

Un + Fo

Model 3.

UnFo

I første del af artiklen, der bragtes i sMs nr. 4, marts 78, har der på side 8 spalte 1 indsnegget sig en trykfejl. Model 1 skulle se således ud:

Model 1

- (a)

Un	Fo
----	----
- (b)

Un	→	Fo
----	---	----
- (c)

Un	↔	Fo
----	---	----
- (d) osv.

Om disse modeller, som giver et systematisk indtryk, kan man sige følgende: ja, selvfølgelig eksisterer der disse former for relationer mellem forsker og underviser, det behøver man faktisk ikke modeller for at indse, man kan bare tænke sig lidt om. FN vil i bedste forskerstil codificere disse ganske simple iagttagelser, og det er prisværdigt nok, men hvorfor denne aura, er den ikke bare tåbelig? At dertil kommer en katastrofal tryktrykfejl i martsnummeret, som får model 1 til at fremstå som det rene gæk, er skæbnens ironi. Efter min mening kunne tre enkle sætninger gøre det ud for hele modelleringen, ja de ville have

en langt større effekt, fordi det simpelthen ikke er til at huske de forbandede modeller, det være sig i enkel eller udvidet form:

Hvis udviklingen hos hans elever beskriver et lovmæssigt og herved forudsigeligt forløb, så består hans opgave blot i at gøre de rigtige ting på det rigtige tidspunkt, og det er forskningen, der skal fortælle, hvad der er det »rigtige« og hvornår det »rigtige« tidspunkt indtræffer. Det ville kræve et forhold mellem forsker og underviser som beskrevet i model I (nærmest (a) eller (b)) i afsnit II.

Hvad var det nu I (nærmest (a) eller (b)) var? Gæt. Lad os til slut se lidt på teorierne i FN's meget teoretiske artikel. Eksempelvis 2. del af artiklen, der tager udgangspunkt i, hvad FN kalder "...et kardinalproblem, når talen er om musikpædagogisk forskning i forhold til praktisk musikundervisning", nemlig: "... hvilken interesse man kan have i videnskabelig erkendelse." Her er vi da endelig ved noget væsentligt - lad os prøve at følge den røde tråd i denne anden del af artiklen. En nærlæsning afslører her en 19- eller muligvis 20-trins argumentation, som jeg efter evne skal forsøge at udrede nedenfor.

FN begynder provokatorisk med at skuffe læseren ved:

1. Jeg skal ikke her gå ind i mere systematisk information eller diskussion om »erkendelsesinteresser« i videnskabsteoretisk eller -filosofisk sammenhæng.

Hvorefter han:

2. alligevel refererer Habermas' tredeling af videnskab med tilsvarende tre forskellige erkendelsesinteresser (og under henvisning til alle tre tidligere nævnte modeller). Opsummerende siges, at:

3. Disse erkendelsesinteresser udelukker ikke hinanden.
- hvilket er sådan ca. det modsatte af, hvad Habermas mener. Undervejs gøres "falsk bevidsthed" nærmest synonymt med "fordomme", der tales om "ikke stationære historiske sammenhænge" (hvad er det modsatte ??) m.m.-

men det henregner vi til småtingsafdelingen. FN når derefter frem til:

4. Man kan diskutere, hvorledes forholdet bør være mellem en hermeneutisk og en kritisk indrettet forskning i relation til musikpædagogiske problemområder. Det er et omfattende og centralt spørgsmål, som jeg imidlertid ikke skal gå ind på her. Hvad der har fået mig til at omtale erkendelsesinteresseproblematikken er først og fremmest et andet forhold, som jeg tror, det er vigtigt at tage under behandling straks.

Dette "andet forhold" viser sig at være det naturvidenskabelige ideals afsmittning på human- og socialvidenskabernes. Her sætter imidlertid argumentationens næste punkt ind:

5. En sådan forestilling er der inden for human- og socialvidenskabernes i stor udstrækning forlængst brudt med.

som dog følges op af:

6. Når jeg ikke desto mindre trækker hele dette problemkompleks frem her, så er det fordi, jeg tror forestillingen tildels ubevidst lever videre hos bl.a. - musikpædagoger. Og

7. Og dette på to forskellige måder, som jeg nu sidestiller vel vidende, at jeg herved sammmentænker tendenser, der burde behandles som to forskellige.

Den første af disse to forskellige måder behandles nu i et helt afsnit for sig:

(1) Overdreven forventning til forskning

der indledes med en iagttagelse:

8. Når man diskuterer børneundervisning kommer udviklingspsykologien meget ofte på tale.

FN

9. afviser tanken om, at videnskabelig musikpædagogisk forskning kan løse musikundervisningens problemer, men forstår godt denne tanke, der historisk betragtet bl.a. bunder i en naturalistisk funderet udviklingspsykologisk tankegang

Udviklingspsykologiens tankegang:

10. tror nogen udviklingspsykolog næppe på mere.

Men alligevel har:

11. pædagogikken vel generelt har haft en tendens til at lade udviklingspsykologien danne »norm« for sin virksomhed.
12. I forlængelse heraf forventer mange musikundervisere stadig at få svar på deres spørgsmål, fordi man mener, at en »rigtig« videnskab må kunne give sådanne.

Med rette anser FN det herefter for et "paradoks",
at:

13. de aller fleste
undervisere alligevel ikke anser et arrangement som i model 1
for rimeligt, og faktisk ved vel de fleste undervisere med en
anden del af deres bevidsthed, at de eneste rigtige svar ikke
findes.

(på trods af at "forestillin-
gen" var "tildels ubevidst", jvf. pkt. 6.) Para-
doksets løsning, "dette bevidsthedsmæssige skisma"
er:

14. at musikpædagogerne "håber" der må findes de
svar, der kan fjerne alle problemerne. Og FN kon-
kluderer:

15. Vi må sige: de findes formentlig ikke, og det er
afgørende at se dette i øjnene, hvis musikpædagogisk forskning
og undervisningspraksis skal komme i et realistisk og frugtbart
forhold til hinanden.

Efter disse barske angreb mod udviklingspsykologi-
en røber FN i en bisætning:

16. (spørgsmålet drejer sig vel i øvrigt
ikke så meget om udviklingspsykologi eller ej som om *hvilken*
udviklingspsykologi) - og lidt længere nede:
17. eksemplet med udviklingspsykologi er »tilfældigt« valgt.

(FN elsker anførselstegn).

Som altid kan der dog siges for og imod:

18. På den anden side har vi på vore breddegrader
i de senere år set en stigende interesse for udviklingspsykologi
inden for musikpædagogikken

Denne stigende interesse giver FN følgende vision:

19. Det er endnu for tidligt at vurdere, hvorvidt
den kan føre til nytænkning, eller om der væsentligt/delvis er
tale om strømninger, der er kommet til os med nogle årtiers
(?) forsinkelse. Det vil blive en vigtig opgave for musikpæda-
gogisk historieforskning at belyse det (og det bør ske under
betingelser som skitseret i model 1 ovenfor).

Lad os stoppe her...-netop ved overgangen til af-
snittet om

(2) Flugten ind i praksis

den anden af de to tendenser
FN sporer "tildels ubevidst" hos pædagoger, og som
han sidestiller vel vidende at han herved sammen-
tænker tendenser, der burde behandles som to for-
skellige. Argumentationskæden har dog muligvis et

20. trin, ja, måske finder vi netop her FN's "vi-
denskabsteoretiske eller -filosofiske" grundhold-
ning:

Nu er der jo et element af sandhed i stort set alting,

Karin Sivertsen.